El xai blanc de creu Moixó

Oristà

Ubicació

Comarca:	Osona
Lloc/Adreça:	Sector nord del terme municipal
Emplaçament	A 1000 metres de la carretera B-432, punt quilomètric 8'200

Coordenades:

Latitud:	41.9798
Longitud:	2.05232
UTM Est (X):	421490
UTM Nord (Y):	4647968

Classificació

Número de fitxa	08151 - 227
Àmbit:	Patrimoni immaterial
Tipologia	Tradició oral
Estil / època:	Contemporani
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Només alguns dels veïns més grans del municipi recorden la rondalla.
Protecció	Inexistent
Accés	Obert
Ús actual:	Simbòlic
Titularitat	Pública
Autoria de la fitxa	Jordi Compte i Marta Homs
Data de registre de la fitxa:	dv., 27/04/2007 - 02:00

Descripció

"Aquesta creu es trobava en el camí ral que va de la Torre d'Oristà a Prats de Lluçanès. Encara hi queden restes del sòcol que suportava la creu, en un petit replà poc abans del serrat dels Tres Hereus, a una mitja hora de camí del poble de la Torre d'Oristà. Era un lloc de pas, molt concorregut tant per pastors com per traginers, com per als ramats de muntanya quan anaven cap a les pastures d'hivern.

Una vegada hi havia un pastor que guardava un ramat d'ovelles i pasturava les herbes de la zona de pla Moixó. Un dia les tenia esteses pasturant tranquil·lament, quan de sobte va veure que a la vora de la creu hi havia un xai. El pastor, estranyat, no entenia com carai podia ser que hi hagués un xai si els havia deixat tots tancats al corral. A més era tan blanc i de llana tan fina que mai no n'havia vist cap d'igual. El bon home, molt sorprès, va atansar-se a la creu per veure'l. Potser havia passat un ramat de muntanya i se'ls n'havia esgarriat algun, va pensar el pastor.
Just quan estava a vint passes del xai, aquest va quedar fos al peu de la creu. La seva sorpresa va ser molt gran, va estar un estona vora de la creu tot pensant en el que acabava de veure i seguia sense entendre el que havia passat. Va aclamar el ramat i va emprendre el camí de casa, ja que començava de ser hora de tancar. Pel camí anava pensant en el xai que havia vist: "Renoi, que guapo era!". No va tornar a pasturar en aquell lloc, ja que tenia altres prats per anar-hi. Però li picava la curiositat per saber què "conxo" hi feia un xai esgarriat allà dalt de pla Moixó.
Havien passat uns quatre o cinc dies i un matí acorriolà les ovelles cap a pla Moixó. Va anar directe on hi havia la creu, per si aquell xai blanc encara rondava mentre les ovelles pasturaven. Després de passar-hi una llarga estona, i ja cansat d'esperar, es va asseure una mica apartat del lloc on l'havia vist, va treure la manduca del sarró i es va posar a fer un mos. Mentre feia el traguet amb la botella, va veure que el xai blanc es tornava a posar de potes damunt de les pedres que aguantaven la creu. Va deixar de beure i just en el moment que va abaixar la botella, el xai va quedar fos igual que el primer dia. Això va durar uns quants dies, sempre apareixia vora de la creu i quan el pastor s'hi atansava el xai desapareixia. El pastor no s'atrevia a comentar aquest cas amb ningú, perquè tenia la certesa que seria la riota de les persones a qui ho expliqués.
Un dia de tants en què el pastor tenia el ramat pasturant a pla Moixó va passar un altre pastor; aquest era un home ja força gran, era dels que portava moltes mullenades en les pujades i baixades a muntanya, era una persona de molta experiència. El pastor de pla Moixó li va explicar el que li passava amb el xai. Quan li va preguntar:
- Si a vós us passés una cosa així, que faríeu?
L'altre pastor que l'havia escoltat molt atentament li va dir:
- Mal llamp, això és cosa de diners, mira jo he sentit dir que quan passen aquestes coses hi sol haver un tresor enterrat en el lloc on apareix el xai. Saps que faria jo si fos tu, amb una eina remouria un xic la pila de rocs que hi ha a veure què en surt.
Al dia següent el pastor va tornar a portar les ovelles a pla Moixó i novament el moltó va aparèixer damunt de la pila de rocs. Quan va haver tancat el ramat va agafar un pic i el sarró, i cap a creu Moixó novament. En arribar al lloc va començar d'arrancar rocs.
Es conta que hi va trobar una olla plena d'or. Aquest pastor, conegut pel pastor de cal Talabart, no tenia família i es va quedar a viure a la casa on guardava el ramat. La dita és que quan el pastor va morir, aquella casa va gaudir d'una gran fortuna."

Observacions:

Aquesta versió, de títol complet "El xai blanc de creu Moixó i el tresor", va ser recollida i transcrita per Jordi Torres i Sociats en el llibre "Por, màgica i tresors a la Catalunya interior".

Bibliografia

TORRES Jordi (2003). Por, màgica i tresors a la Catalunya interior. Farell.

